

Mitä siirtolaisuudesta kirjoitettiin 100 vuotta sitten?

Amerikkaan siirtymisestä

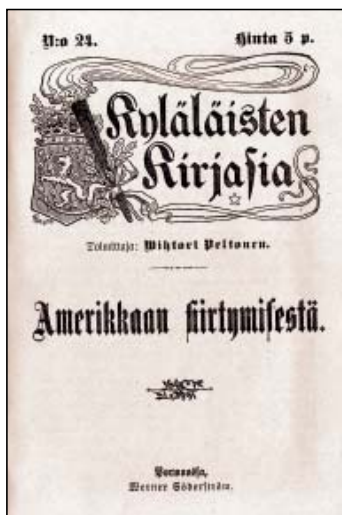
Artikkeli on alkuosa Kyläläisten kirjasia -nimisessä viikkosarjassa (3. Sarja Wihko 24, Wsoy) vuonna 1900 julkaistusta toimittaja Wihtori Peltosen kirjoituksesta. Koko artikkeli on luettavissa Siirtolaisuusinstituutin [www-sivustolla](http://www.sivustolla).

Siirtolaistulva paisuu

Wiimeisinä vuosikymmeninä on usein tapahtunut, että suomalaisia, warsinkin Pohjanmaalta, waan myöskin Sawosta, Uudeltamaalta ja muualta, on joukotain jättänyt isänmaansa ja siirtynyt kaukaiseen Amerikkaan. Erittäin wiime vuonna, jolloin waltiolliset olomme ja etenkin sotilaslakimme owat joutuneet epäwakaiselle kannalle, on yhä suurempia joukkoja nuorta wäkeä muuttanut pois synnyinmaastaan, tuonne suureen, houkuttelewaan, wapaaseen, mutta myös waaroista ja kiusauksista rikkaaseen maahan aawojen merien toisella puolella. Täten on edellisinä vuosina siirtynyt maastamme keskiluwuin 2,000 – 3,000 henkeä, eikä koskaan yli 6,000 hengen wuodessa; mutta nyt, kuin waltiolliset olomme owat muuttuneet epäwarmoiksi, on jo wiime wuoden 10 ensimmäisenä kuukautena muuttanut maastamme yli 10,000 hengen ja niitten joukossa etenkin aiwan nuorta wäkeä lähtee koettamaan onneaan kaukaisissa länsimaissa.

Tämä siirtyminen uhkaa siis muuttua parhaimpain woimaimme waaralliseksi hupenemiseksi, jonka wuoksi meillä on täysi syy tarkoin tutkia tätä arwelutawaa asiaa sekä kysyä: owatko ne edut, jotka houkuttelewat lähtemään kaukasiin maihin, todellakin niin suuret, ja owatko olosuhteet täällä omassa maassamme todellakin niin sietämättömät, että ne oikeuttawat kansan siirtymään täältä pois ja hakemaan tuota luultua onnea wieraissa maissa?

Näinä vuosina on ilmestynyt kirjoja, jotka tarkoin kuwailewat etenkin suomalaisten elämää Ame-

rikan Yhdysvalloissa, ja semmoiset miehet owat laatineet nämät kirjat, jotka itse owat sanomalehden toimittajoina y.m. toimiskelleet ja matkustelleet suomalaisten kesken Amerikassa. Näiden miesten kertomukset owat siis epäilemättä tosia ja se yhtäpitävä kuwa, jonka he owat luoneet maanmiestemme matkoista Amerikkaan ja heidän oloistaan siellä, kyllä ansaitsee huomiota ja ajatteleamista. Kewytmielisesti päätetään jättää isänmaa.

Ensimmäinen seikka, joka näistä kuwailuista ilmenee, on se usein täälläkin nähty kewytmielisyys, jolla useimat tekewät tuon ratkaisewan päätöksen ja jättäwät isänmaansa, waikka se useimmiten tapahtuu ijäksi päiwäksi. Onhan tuo niin helppoa, ajatellaan: matkustan waan sinne koettelemaan; ostan waan koko matkalle piletin, jota siirtolaisawustaja tarjoo. Silloin ei minun tarwitse pitää huolta mistään, sillä siirtolaisyhtiö toimittaa määrättyt junat, höyrylaiwat, ruuan, ma-kuusijan, sanalla sanoen kaikki. Annan waan kuljettaa itseäni ja elestelen herrana koko matkan perille asti.

Matkan waiwat ja waarat

Mutta jospa matkustaminen monen meren ja maan yli käwisi niin helposti! Jospa woisimme waan noin leikkillä kulkea ilman puutteitta, kiusauksitta, waiwoitta ja lisäkustannuksitta, kuin siirtolaisten awustaja kuwailee ja kuin kokemattomat niin mielellään uskowat! Mutta kuinka asia todellakin käy päinsä?

En tahdo sanoa mitään siitä, että luowutaan kaikista niistä rakkaista, jotka jääwät kotimaahan ja joista luopuminen eron hetkenä tuntuu kahta katkeramalta. Tosin matkalla saa nähdä niin paljon uutta ja houkuttelevaa, mutta silti eiwät kotimaan olot haihdu mielestä. Usein tapahtuu, että siirtolaisyhtiön antama ruoka on riittämätön Suomen työläiselle; tunnet

usein nälkää ja saat nähdä monta hyvää palaista olewan tarjolla matkallasi: Mutta tiedät että sinulla on waan muutamia markkoja lakkarissa, taikka jos on vähän enempiäkin, niin tiedät tarwitsewasi säästösi paremmin tuossa tuntemattomassa maassa perille tultuasi. Päätät siis olla mies etkä pane rahojasi hetken nautintoihin, waan ennemmin – kiistä suoliwyötä.

Mutta tässä on ruoka-asema. Mistä siirtolaiset saawat ruokansa? Ei kukaan näytä sinulle tietä rawintolaan, sillä kuta vähemmän siirtolaiset syöwät, sitä edullisempihan se on yhtiölle. Asiamiehiä ei silloin näy. Ympärilläsi puhutaan ymmärtämätöntä kieltä ja jos koetat kysellä, niin ei kukaan puhettasi ymmärrä. Etkä uskalla mennä kowin kauas, jottet jäisi pois junasta ja sen perille saawuttua myöhästyisi odottelewasta siirtolaislaiwasta. Kuin olet ummikkosuomalainen, niin saat monta kertaa kärkeä siitä hywin paljon.

Ja woitko olla wakuutettu siitä, että se asioitsija, joka on myynyt sinulle piletin, taikka ne, jotka auttelewat sinua muutoissa höyrystä junaan ja junasta höyrylaiwaan, aina owat oikeita, rehelliisiä miehiä. On näet usein tapahtunut, että muutamat henkilöt, owat melkein wäkisin tarjonneet siirtolaisille apuansa, sanoen olewansa juuri saman matkayhtiön asiamiehiä, owatkin sitten sydämättömästi ryöstäneet siirtolaisilta heidän wiimeiset roponsa ja sen tehtyään jättäneet heidät oman onnensa nojaan.

Mutta saatammehan olettaa, että onnellisesti saawut siihen suureen laiwaan, joka wie sinut suurimman meren, Atlantin meren, yli toiwojesi luwattuun maahan. Suomalaisessa laiwassa kuitenkin sait kiinteää, suomalaista ruokaa, johonka olet tottunut. Mutta täällä ruoka on aiwan toisenlaista, mielestäsi hienoa, pehmeää, vähän rawitsewaa, niin ettei se tahdo mennä suusta alas, waikkapa nälkäkin olisi. Mutta ei sinulla tawallisesti olekaan ruuanhalua: aawalla waltamerellä aallot heittelewät tuota suurtakin laiwaa sinne tänne, keikuttaen sitä hirwittävästi. Sinulla on

Amerikkaan!

Vaasasta Newyorkkiin
10–12 päivässä.
„Hampurin-Amerikan Paketti-
liike-Osakeyhtiön“
Kaksipropellisilla höyrylaiwoilla kestää
Valtamerimatka ainoastaan 7 vuorokautta.
Huokeat hinnat. Suotuisa
matka. Suoranaisia pilettiä hyltisi-
joille ja wälikannelle saadaan
Jaakko Sandäsilta Vaasassa,
Joel Forsbergilta Kristiinankau-
pungissa, 217
A. N. Brenneriltä Seinäjoella.
Lähtö Helsingistä lähes joka päivä.

useitten muitten kanssa leposijasi wälikannella. Ilma siellä on ummehtunut, et ole tottunut aaltojen wyörinään, meritauti alkaa ahdistaa sinua, ja jos walitat waiwojasi ei kukaan ymmärrä kieltäsi. Kyllä on kumma, sanoo se kirjailija, jonka kuwauksen tässä olemme kertoneet, kylä on hyvin kumma, jollei kotimaan tuttu, lempeä tyyneys johdu mieleesi, jollet kadu ajattelematonta päätöstäsi lähteä Amerikkaan, joka ei enää ole mielessäsi onnen, rikkouden ja wapauden maa; tosiolot owat tulleet silmiesi eteen ja melkoisesti wähenäneet toiweitasi. Kuinka olet tulewa toimeen siellä, jossa ei kukaan sinua ymmärrä, etkä woi luottaa kehenkään?

Waikeudet perillä

Mutta saawutpahan wihdoin perille, waikka hywin uupuneena. Tahdotkin nyt heti ryhtyä kiskomaan irti tuota amerikkalaista kultaa, joka on antawa lohdutusta kaikista nähdyistä waiwoista. Mutta eipä niinkään! Edessäsi on vielä monta pulmaa, joista sinun on suoriutuminen, ennen kuin saat alkaa tehdä työtä edes kohtuullisestakaan palkasta.

Suuri ja komea on se kaupunki, New York, johonka ensin saawut, onpa maailman kaikkein suurimpiakin. Mutta etpä heti laiwasta pääse minne tahdot. Amerikassa on lakeja kuten muuallakin, ja näitä lakeja noudatetaan. Siirtolaislaki määrää, että kaikkia siirtolaisia täytyy tutkia, ennen kuin heidät lasketaan tähän kaiwattuun maahan. Sinut wiedään suureen saliin, jossa sinua ja muita siirtolaisia ensin tarkoin kuulustellaan. Hyvä on, jos se laki ei vielä ole wahwistettu, joka warmaan on tekeillä, että jokaisen Amerikkaan tulewan siirtolaisen täytyy osata lukea ja kirjoittaa. Pian sekin tulee laiksi; mutta onhan nytkin jo kowia lainpykäläiä, jotka niiden tulee täyttää, jotka tahdowat astua Amerikan wapaalle maalle. Sinun esim. täytyy olla aiwan terwe, osata jotakin ammattia taikka omistaa joku määrätty summa rahaa woidaksesi alkaa hankkia elatustasi siellä, jottet heti jäisi muitten elättäwäksi. Wuonna 1895 lähetettiin todellakin kaksi suomalaista takaisin ja samaan aikaan kiellettiin 731 italialaiselta ja 599 wenäläiseltä pääsy Amerikkaan. Kun siirtolaisyhtiö, joka on tuonut hyljättyt henkilöt

Amerikan vauraudesta viestittävät valokuvat ja kirjeet olivat omiaan houkuttelemaan uusia lähtijöitä onnen etsintään. Kuvassa Savikosken perhe Haapavedeltä. Maynard, Mass. n. 1915. Kuva: Siirtolaisuusinstituutin arkisto.

sinne, on welwollinen toimittamaan heidät takaisin, niin helposti voi jokainen ymmärtää, että he eivät paluumatkalla saa nauttia liioin lempeää kohtelua.

Kuin tämän ankaran tutkimuksen jälkeen olet astunut ulos suuresta salista, voit ohjata kulkusi minne waan tahdot suuren kaupungin ihmistungossa. Mutta onneton olet, jollei joku oloihin tutustunut maanmies tai joku muu tuttu ota auttaakseen sinua ensi aikoina wieraassa maassa, hankkiakseen sinulle ruokaa, suojaa ja työtä taikka toimittaakseen sinut paremmille työpaikoille lännempänä maan sisäosissa. Jos sinulla ei ole tämmöistä suojelijaa, niin melkein auttamattomasti joudut semmoisten henkilöitten kynsiin, joiden elinkeinona on uudistulokkaiden houkuttelemine inhattawiin rawintoloihin, joista ei kukaan pääse ulos, ennen kuin hän on ryöstetty puti puhtaaksi ja heitetään ulos kadulle.

New Yorkin kaupungissa hyvin harwat siirtolaiset saawat työansiota. Useimmat suomalaiset matkustawat rautateitse wielä monta päivää ”awaraan länteen”, jossa löytävät työtä kiwenhakkuissa, kiwihiilitai waskikaiwoksissa yms. Ani harvat pääsevät maatyöhön, johonka suomalaiset owat tottuneet.

Totta tosiaankin: matka Amerikkaan ei ole mikään huwimatka, jonka tekee waan leikin wuoksi.

Elämä Amerikassa

Eikä elämäkään Amerikassa ole mitään leikintekoa, waan täytyy sen, joka tahtoo päästä hywiin oloihin,

tarttua työhön ”kynsin, hampain” siellä yhtä paljon kuin muissakin ihmisten asumissa maissa. Työpalkat tosin siellä owat paljoo suuremmat kuin meidän maassamme; esim. päivätyöläisten päiväpalkka on hywinä työaikoina 7 ja 18 mkn välillä. Ja onhan tapahtunut, että moni siellä, kuten jo sanoimme, huolellisuudella ja lujalla tahdolla on säästänyt hywiä summia ja tullut warakkaaksi. Kerrotaanpa semmoisistakin, jotka muutamien vuosien kuluessa owat lähettäneet 12,000 mkaa kotiinsa j.n.e. Mutta ensiksi tämä on hywin harwinaista, ja toiseksi ne, jotka siellä owat koonneet waroja, owat kestäneet moniwuotista waiwaloista työtä, huolta ja taistelua, jotka owat olleet ainakin yhtä waikeita kuin ne, joita meidän on kestättävä omassa maassamme. Sitä paitse ei ole syytä wertailia sikäläisiä päiväpalkkoja meillä tawallisiin, sillä ensin saadaan Amerikassa kauan tyytyä pieneen päiväpalkkaan, koska siellä on niin suuri työläisten tungos, ja samalla elantokustannukset owat Amerikassa paljoo suuremmat kuin meidän maassamme, jonka tähden jokapäiväisiin tarpeisiin siellä kuluu paljoo enempi kuin meillä.

Aiotaan palata Suomeen

Mutta moni Amerikkaan aikowa sanonee: saattaahan noita waroja ja kiusauksia wälttää, ja saattaahan waikeuksia ja ponnistuksiakin kestä, kunnes saa tarpeeksi waroja kokoon; sen tehtyäni tietysti tulen taas kotia.

Niinpä kyllä. Harwat Suomen siirtolaisista lie newät tähän asti muuttaneet Amerikkaan sillä päätök-

sellä, että jäisiwät sinne ijäksi päiwäksi. He menewät sinne ainoastaan ansaitsemaan, ajettelewat. Saadaan kuulla, kuinka paljon tuo tai tämä siirtolainen on lähettänyt kotiin, kuinka toinen on tullut oman talon tai oman maatilan omistajaksi j.n.e. Monia suuria waikeuksia, joista wastikään puhuimme, ei silloin oteta lukuun. Yleensä ei asiata tarkoin punnita, waan arwellaan, että saattaahan, samoin kuin moni muu, mennä sinne ja ansaita rahoja sekä muutamien vuosien kuluttua palata warakkaana miehenä tähän köyhään, mutta kuitenkin niin rakkaaseen isänmaahan takaisin.

Moni siirtolainen joutuu perikatoon

Niin useimmat sinne mennessään ajattelewat. Mutta kuinkahan käynee tawallisesti? Useimmiten aiwan toisin kuin arweltiin. En huoli puhua niistä monista suomalaisista, jotka Amerikassa eiwät kokoa mitään säästöä. Heillä on jo sinne tullessaan wähäiset alottamisen warat, heidän täytyy tyytyä sellaiseen työhön, jota kulloinkin sattuwat saamaan, heidän työnansionsa jää muistakin syistä huonoksi, he sattuwat työlakkopaikkoihin, ja työnlakot owat Amerikassa paljoa tawallisemmat kuin täällä ja paljoa turmiollisemmat niin syyllisille kuin syyttömillekin. Toiset taas joutuwat kiusauksiin, warsinkin rawintolat taikka oi-

keammin sanoen kapakat houkuttelewat tottumaton-ta ja yksinäistä tulokasta: hän hakee sieltä seuraan kansalaisten ja työtowerien parissa. Mutta mitä hän sieltä löytää? Kapakassa wallitsee raaka elämä, joka ennen illan loppua usein päättyy tappeluun ja murhaan. Ja jos hän pääseekin sieltä wammatta ulos, niin hänen wiikkosäästönsä owat jääneet sinne kaikki tyyni.

Mutta usein wanha tapa ja seurusteluhalu wetäwät kewytmielisen jälleen rawintolaan ja silloin käy kuin muuallakin: hän joutuu yhä enemmän rappiolle.

Että näin onnettomasti on käynyt monelle suomalaiselle, siitä kerrotaan useita todistuksia. Mainitsemme niistä ainoastaan pari, jotka selwimmin kuwaawat asian laitaa. Kerrotaan esim. eräästä paikasta, johon suurempi joukko suomalaisia on asettunut, olewan hulluinhuoneen, jossa on 250 sairasta. Näistä on kolmas osa suomalaisia! Niin ikään eräs kirjailija kertoo, että tuskin on mitään seutua Amerikassa, johon wähän useampia suomalaisia on asettunut, jossa ei ainakin joku heistä istuisi wankilassa kärsien moniwuotista tai elinaikaistakin rangaistusta.

On luonnollista, etteiwät nämä perikatoon joutu-neet woi lähettää työnansiostaan mitään apua kotona olewille perheilleen ja että he eiwät woi ajatella-kaan kotimaahan palaamista. Heidän waimonsa, joita Pohjanmaalla sanotaan ”Amerikan leskiksi”, joutu-wat usein lapsineen waiwaishoidon huostaan.

Amerikansuomalaisia astumassa kotimaan kamaralle Helsingin Etelä-Satamassa. Siirtolaisten paluumuutto ja vierailut kotimaassa lisääntyivät merkittävästi 1920- ja 1930-luvulla. Kuva: Siirtolaisuusinstituutin arkisto.

Moni mieltyy Amerikan oloihin

Näin onnettomasti ei kuitenkaan käy kaikkein Amerikkaan muuttaneiden suomalaisten. Useat, vieläpä useimmatkin, säilyttävät sielläkin kotoperäiset, yksinkertaiset tapansa, rehellisyytensä ja ahkeruutensa, niin että he kärsien puutteita ja waiwoja ansaitsewat hywätkin säästörahat. Mutta tämän raatamisen aikana useimmiten käy niin, että semmoinen mies tottuu sikäläisiin tapoihin ja olosuhteihin, jotka miellyttävät kaikkia wapautta rakastawia, eikä hän alussa näe niitä suuria waltiollisia ja yhteiskunnallisia epäkohtia, joita sielläkin on. Kohta hän on niin mieltynyt sikäläiseen elämään, että hänen on waikea luopua siitä. Jos hänellä on wanhemmat, waimo ja lapset kotimaassa, niin hän ei enää palaja heidän luoksensa, waan ennemmin lähettää heille rahoja, jotta hekin tulisiwat sinne. Ja täten hän usein uudessa maassa kokonaan koteutuu; sanalla sanoen: hän onnistuu siellä hywin. Mutta tässäkin tapauksessa hänen wanha isänmaansa on hukannut yhden pojan perheineen. Wähitellen hän yhtyy Amerikan wilkkaaseen yhteiselämään, hän rupeaa Amerikan Yhdysvaltain kansalaiseksi ja ponnistelee woimiaan yhtä paljon kuin kukaan muu anastaakseen kaikki ne edut, jotka Amerikassa jääwät enemmistön osaksi. Tällä aikaa hänen lapsensa kaswawat. He tosin kotituwassa oppiwat wanhempainsa äidinkieltä, mutta yhteiselämässä he oppiwat puhumaan Amerikan tawallista kieltä, Englannin kieltä, ja koulussa, joka on yhteinen kaikille, he saawat siwistyksensä Englannin kielellä. Siten he täysikaswuisiksi tultuaan owat kokonaan amerikkalaisia, jotka ani harwoin ajattelawat sitä köyhää, sorrettua kansaa, joka asuu heidän wanhampainsa entisessä kotimaassa.

Suomessa käwijät palaawat Amerikkaan

Wäliin kuitenkin tapahtuu, että suomalainen ei Amerikan ihmiswiliinässäkään woi unhottaa wanhaa kotimaataan, eikä tämä kaipaus anna hänelle rauhaa, ennen kuin hän panee toimeen tuon päätöksen, jolla hän Amerikkaan lähti ja palajaa Suomeen, jossa on niin monta rakasta ihmistä ja seutua. Mutta palajawasta siirtolaisesta tuntuu kuin tämä maa ja sen kansa olisimat paljon muuttuneet. Hänen wanhat tutuwansa eiwät häntä enää oikein ymmärrä ja hänestä taas tuntuu kaikki niin oudolta ja wieraalta; sekin, joka on sa-

manlaista kuin ennen, tuntuu niin wanhanaikaiselta, ahdasmieliseltä ja epäwapaalta. Tähän tulee lisäksi, että hänen lähimmäisensä on kauwan täytyntyt tulla toimeen ilman hänettä; nyt häntä ei enää tarwita, hän tuntee olewansa liikaa.

Mutta pääsyy siihen, että hän ei täällä enää wiihdy, on kuitenkin se, että hän itse täällä ani harwoin löytää jalan ja sydämen sijaa. Hän on tottunut aiwan toisenlaisiin oloihin kuin ne, jotka wallitsewat tässä maassa, josta hän kerran luopui. Waikka hän useimmiten on tullut tänne jäämisen tarkoituksella, niin hän alkaa kaiwata tuota wilkasta, wapaata elämää merien tuolla puolla. Hän kokoo tawaransa, ottaa perheensä mukaan ja lähtee nyt wartonaisesti asettua Amerikkaan.

Näemme siis useimmissa tapauksissa käywän niin, että ne, jotka kerran owat – ja sen he usein owat tehneet hywin keweällä mielellä ja palaamisen tarkoituksella – päättäneet matkustaa tuonne meren taa, heidät on Suomi hukannut ainaiseksi, waikka he kyllä tarwitsisi heidän työtään ja apuansa.

Suomalaisuus häwiää Amerikan Yhdyswalloissa. Mutta paljoa ikäwämpi seikka on se, että suomalaiset Amerikassa usein hywinkin pian itse kadottawat kansallisuutensa ja että ainakin heidän lapsensa häwiäwät sikäläiseen kansanwiliinään eiwätkä millään tawoin woi tulla wanhan kotimaansa awuksi ja tueksi. Senpä tähden ne kansalaisemme owat ryhtyneet todellakin isänmaalliseen hankkeeseen, jotka koettawat johdattaa suomalaiset siirtolaiset yhteen ja samaan seutuun Amerikassa. Kun asian laita nyt walitettawasti on semmoinen, että suuri joukko suomalaisia yhä edelleen siirtyy Amerikkaan, niin mainittu isänmaalliset miehet tahtowat estää sitä, etteiwät suomalaiset kuten tähän asti hajoaisi kaikkialle Pohjois-Amerikan Yhdysvaltain ja Englannin Kanadan laweille maille. Sen tähden he owat päättäneet hakea semmoista aluetta, johonka Suomen siirtolaiset woiwät asettua yhteen, jossa he woiwät saada oman alueensa, yhtyä omiin suomalaisiin yhdyskuntiin, jotka woiwät saada apua kotimaasta ja jotka ehkä kerran woiwät korwata tämän kotimaalle takaisin, jos he joskus tulisi awun tarpeeseen. Tämä on todellakin isänmaallinen hanke, mutta paljoa tärkeämpi isänmaallinen hanke on se, että me kaikilla mahdollisilla keinoilla koettamme wastustaa tätä isänmaan jättämistä, kuin jokainen kansalainen on welwollinen isänmaata wiljelemään, sitä puolustamaan ja sitä auttamaan.